

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

T., 21 lutego 2014r.

Sąd Okręgowy w Toruniu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Elżbieta Stępniewicz delegowana do pełnienia obowiązków sędziego Sądu Okręgowego w Toruniu

Protokolant: sekretarz sądowy Katarzyna Domanowska

po rozpoznaniu na rozprawie 17 lutego 2014r.

sprawy z powództwa M. K. (1)

przeciwko J. I.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego J. I. na rzecz powoda M. K. (1) kwotę 77190 (siedemdziesiąt siedem tysięcy sto dziewięćdziesiąt) zł z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym od 8 maja 2013r. - z uwzględnieniem zmiennej stopy procentowej odsetek ustawowych do dnia zapłaty,

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3617,00 (trzy tysiące sześćset siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

3. nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (kasy Sądu Okręgowego w Toruniu) kwotę 3860,00 (trzy tysiące osiemset sześćdziesiąt) zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

I C 1642/13

UZASADNIENIE

Powód M. K. (1) wniósł o zasądzenie od pozwanego J. I. kwoty 77190 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 8 maja 2013r. W uzasadnieniu twierdził, iż jest synem J. S., która zmarła w dniu (...). Postanowieniem z 26 października 2009r. Sąd Rejonowy w Toruniu stwierdził, iż spadek po zmarłej nabyli na podstawie ustawy: powód, pozwany i Z. K. – każde w 1/3 części.

Zmarła nie pozostawiła po sobie żadnego majątku. W latach 1995-2007r. dokonywała licznych darowizn na rzecz pozwanego na łączną kwotę 347393,62 zł. Pieniądze te zmarła przelewała na konto pozwanego, bądź wypłacała je pozwanemu będąc upoważnionym do ich odbioru. Zdaniem powoda dokonane przez zmarłą darowizny mogły być podstawą do wyliczenia zachowku.

Powód w uzasadnieniu żądania podał również, że jest trwale niezdolny do pracy i pobiera z tego tytułu rentę, dlatego wysokość należnego mu zachowku wynosi 2/3 wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym.

M. K. (1) wyjaśnił, że zmarła upoważniła pozwanego do zakupu nieruchomości i wybudowania domu, który miał być zabezpieczeniem jej potrzeb mieszkaniowych. Zdaniem powoda J. S. dokonując darowizn na rzecz pozwanego działała w przekonaniu, że po jej śmierci rozliczy się z braćmi z majątku.

W odpowiedzi na pozew pozwany oświadczył, że treść pozwu nie jest zgodna z prawdą. Wskazał, że w myśl postanowienia Sądu wydanego 23 stycznia 2013r. – J. S. nie pozostawiła po sobie spadku. Wskazał, że jeśli pieniądze były przysyłane, to były to pieniądze od jej męża. J. S. była na utrzymaniu męża, nie posiadała swojego majątku, a po ukończeniu 65 lat otrzymała skromną emeryturę . Poza tym pozwany wskazał, że z pieniędzy przysyłanych na jego konto także korzystała J. S. podczas pobytów w Polsce. Nadto pozwany podał, że także powód i jego rodzina mieli konto, na które otrzymywali od J. S. pieniądze z Australii.

Sąd ustalił, co następuje:

J. S. w wieku 60 lat wyjechała do Australii, gdzie wyszła za mąż za A. S.. W 2005r. razem wrócili do Polski. A. S. zmarł w 2006r.

(okoliczności bezsporne, patrz też zeznania świadka M. K. (2) – protokół elektroniczny z rozprawy z 17 lutego 2014r. 00:26:44)

J. S. zmarła (...) w W., a spadek po niej, zgodnie z orzeczeniem Sądu Rejonowego w Toruniu z 26 października 2009r, wydanym w sprawie XI Ns 1436/09, nabyli trzej synowie: Z. K., J. I. i M. K. (1)- każdy w 1/3 części.

(okoliczności bezsporne- patrz też postanowienie k. 17)

Na pół roku przed śmiercią J. S. trafiła do hospicjum w W..

(dowód: zeznania świadka C. R. – protokół elektroniczny z rozprawy z 17 lutego 2014r. 00:18:02)

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Toruniu z 6 lutego 2013r., wydanym w sprawie XI Ns 86/12, został oddalony wniosek Z. K. i M. K. (1) o dział spadku po J. S.. Powodem oddalenia wniosku przez Sąd było to, że na dzień otwarcia spadku w masie spadkowej nie znajdowało się nic co mogłoby podlegać działowi.

(okoliczności bezsporne)

Aktem notarialnym sporządzonym 21 października 2005r. w Kancelarii Notarialnej Notariusz A. K. – repertorium A nr (...) pozwany J. I. kupił od M. T. nieruchomość położoną w T. przy ul. (...) za kwotę 225000zł. Dla nieruchomości tej Sąd Rejonowy w Toruniu prowadzi księgę wieczystą o nr (...)

(okoliczności bezsporne- patrz też akt notarialny k. 27-29, odpis księgi wieczystej k. 22-23)

Pismem z 19 kwietnia 2013r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 90000zł z tytułu należnego mu zachowku po J. S.. Przesyłka była awizowana pierwszy raz 22 kwietnia 2013r, a drugi raz 30 kwietnia 2013r.

(okoliczności bezsporne- patrz też pismo k. 24 i dowód doręczenia k. 25)

Pozwany otrzymał pieniądze:

160000 zł 17.10.2005r. (k. 179 v),

135000zł 7.11.2007r. (k.209v),

1002,92zł 28.05.2002r. (k. 80),

1016,10zł 19.03.2002r. (k.41),

1253,22 zł 26.11.2001r. (k.40),

1568,70 zł 4.09.2001r. (k.38),

1527,05 zł 4.09.2001r. (k.39),
1135,60 zł 8.01.2001r. (k.37),
1569,48 zł 8.12.2000r. (k.36),
2647,26 zł 30.10.2000r. (k. 35),
1976,22 zł 9.08.2000r. (k.34),
2086,76 zł 18.04.2000r. (k.33),
2238,81 zł 22.02.2000r. (k.32),
1379,23 zł 14.12.1998r. (69),
1692,56 zł 3.11.1998r. (k.67),
335,26 zł 30.07.1998r. (k. 66),
867,93 zł 1.07.1998r. (63),
529,79 zł 3.06.1998r. (k.64),
485,00 zł 9.04.1998r. (k.62),
858,00 zł 26.02.1998r. (k.59),
857,50 zł 27.01.1998r. (k.60),
1030,47 zł 18.12.1997r. (k.58),
1237,28 zł 20.11.1997r. (k.56),
523,22 zł 25.09.1997r. (k.57),
1709,95 zł 29.08.1997r. (k.54),
680,60 zł 31.07.1997r. (k.52),
603,21 zł 4.07.1997r. (k.53),
336,64 zł 20.06.1997r. (k.50),
948,49 zł 9.05.1997r. (k.51),
922,47 zł 27.02.1997r. (k.48),
532,58 zł 13.01.1997r. (k.49),
877,91 zł 24.10.1996r. (k.101),
1106,46 zł 22.08.1996r. (k.99),
1099,58 zł 27.06.1996r. (k.98),
1096,54 zł 31.05.1996r. (k.93),

1076,49 zł 6.05.1996r. (k.97),
483,50 zł 11.04.1996r. (k.96),
516,68 zł 22.03.1996r. (k.95),
801,68 zł 22.02.1996r. (k.88),
419,02 zł 25.01.1996r. (k.94),
453,78 zł 18.01.1996r. (k.89),
468,64 zł 29.12.1995r. (k.90),
846,85 zł 15.12.1995r. (k.82),
871,89 zł 20.11.1995r. (k.81),
820,92zł 20.10.1995r. (k.102),
697,54zł 22.09.1995r. (k.74),
511,52 zł 7.09.1995r. (k.72),
604, 86 zł 1.08.1995r. (k.73),
935,00 zł 29.06.1995r. (k.85),
812,00 zł 1.06.1995r. (k.83),
791,27 zł 9.05.1995r. (k.29),
793,52 zł 6.05.1995r. (k.29),
830,90 zł 6.04.1995r. (k.31),
951,12 zł 3.03.1995r. (k.75),
972,68 zł 12.01.1995r. (k.77).

Łącznie otrzymał **347392,65** zł

(okoliczności bezsporne – potwierdzenia wypłat i przelewów złożone przez J. I. i wyciągi z konta w aktach Sądu Rejonowego w Toruniu XI Ns 86/12 karty od 29-102, 179,209)

Dodatkowo 18.10.2005r. z konta powódki, zostało przekazane 10 000 zł M. T. (od którego pozwany kupił dom w K.) z tytułu opłaty za dom.

(dowód: wyciąg z konta J. S. z Banku (...) k. 179v)

Od 1995r. J. S. przysyłała pozwanemu pieniądze.

(dowód: zeznania świadka C. R. – protokół elektroniczny z rozprawy z 17 lutego 2014r. 00:05:22, M. K. (2) protokół elektroniczny z rozprawy z 17 lutego 2014r. 00:35:33, zeznania powoda protokół elektroniczny z rozprawy z 17 lutego 2014r. 00:46:18, 00:55:36)

Od 4 października 2005r. do chwili śmierci J. S. posiadała konto w Banku (...) w W.. W dniu otwarcia konta wpłynęła na nie kwota 359544,15 zł. Przekazując pozwanemu kwotę 135000zł w dniu 7.11.2007r. J. S. wskazała, że stanowią one darowizną dla pozwanego.

(dowód: historia rachunku k. 178-179 i k. 209v w aktach XI Ns 86/12)

W okresie od 5 lutego 2009r. do 15 lipca 2009r. z konta J. S. w Banku (...) zostało wypłaconych bądź gotówką w bankomacie bądź w kasie banku ponad 48 tys. zł. Pod koniec roku 2008 tj. od 29.11.2008r. do 4.01.2009r. zostało wypłacone gotówką z konta J. S. ponad 80 000 zł. Osobą upoważnioną do wypłat z konta osobistego był pozwany J. I.

(dowód: historia rachunku k. 209v-233v w aktach XI Ns 86/12)

Powód M. K. (1) ma 64 lata, jest rencistą. Utrzymuje się z renty, jego żona otrzymuje emeryturę. Łączy wysokość pobieranych przez nich świadczeń wynosi 2400 zł miesięcznie. Jedyny ich majątek stanowi mieszkanie, w którym zamieszkują. Gdy brakuje im pieniędzy, pomagają im finansowo synowie.

Pozwany posiada majątek- dom w K. oraz mieszkanie przy ul. (...) w T..

(dowód: zeznania świadka M. K. (2) protokół elektroniczny z rozprawy z 17 lutego 2014r. 00:35:33, zeznania powoda protokół elektroniczny z rozprawy z 17 lutego 2014r. 00:55:36)

Powód M. K. (1) zgodnie z orzeczeniem Miejskiego Zespołu (...)w T. nr (...) wydanym w dniu 29 listopada 2006r. został zaliczony do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, a stwierdzona przez Zespół niepełnosprawność ma charakter trwały.

(okoliczności bezsporne- patrz też orzeczenie k. 18)

Sąd zważył, co następuje:

Pozwany w złożonej przez siebie odpowiedzi na pozew nie zakwestionował tego co wskazywał powód w pozwie odnośnie otrzymania kwoty 347393,62 zł. J. I. podniósł jedynie, że otrzymywał pieniądze od A. S. oraz, że J. S. - gdy przyjeżdżała do Polski także korzystała z tych pieniędzy.

Sąd uznał za wiarygodne dokumenty złożone do akt przez powoda, ponieważ nie budziły one wątpliwości co do ich autentyczności, a ich wiarygodności nie kwestionował pozwany.

Istota sporu sprowadzała się do wyjaśnienia czy otrzymywane przez pozwanego w latach 1995-2005r. pieniądze pochodziły od J. S.. Na podstawie zeznań powoda oraz świadków C. R. oraz M. K. (2) Sąd ustalił, że pieniądze przekazywała pozwanemu jego matka. Zeznania tych osób wzajemnie się uzupełniały, znalazły też potwierdzenie w złożonych przez pozwanego do sprawy o dział spadku dowodach przelewu oraz w znajdujących się w aktach tych wyciągach z konta jakie J. S. posiadała w Banku (...) w W. – w którym miała zarówno konto osobiste jak i konto w USD. Z wyciągu z Banku (...) wynika, że kwotę 160 000 zł wypłacił z konta pozwany, a 135 000 zł przekazane pozwanemu stanowiły darowiznę od matki. Z historii rachunku jaki J. S. posiadała w Banku (...) nie wynika, aby kiedykolwiek osobą zasilającą konto był pozwany J. I.. Z całą pewnością był zaś osobą upoważnioną do wypłacania pieniędzy (wynika to wprost z treści wydruku na k. 233v w aktach działowych) i takich wypłat faktycznie dokonywał – zwłaszcza w ostatnim okresie życia J. S. gdy przebywała w hospicjum w W..

Sąd dał wiarę słuchanym w sprawie świadkom, zeznania ich były logiczne, wzajemnie się uzupełniały.

Sąd dał wiarę zeznaniom powoda i jego żony odnośnie sytuacji majątkowej stron, gdyż były one jasne, spójne i korespondowały ze sobą.

Pozwany został pouczony przez sąd o treści obowiązujących przepisów w tym poinformowany, że do chwili zamknięcia rozprawy może przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swych wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej. J. I. został też poinformowany, że o ile nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach- sąd może fakty te uznać za przyznane. Odpis pozwu wraz z pouczeniem pozwany osobiście odebrał 17 września 2013r. (k. 40 akt). O terminach rozpraw pozwany był prawidłowo powiadamiany- na adres wskazany przez niego w odpowiedzi na pozew (k.42). Na żadną z rozpraw nie przybył, nie stawiał się między innymi na rozprawie 17 lutego 2014r., na którą został wezwany do osobistego stawiennictwa celem przesłuchania. Dlatego Sąd pominął dowód z jego przesłuchania (art. 302§ 1 kpc).

Zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego. To one, a nie sąd są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one wreszcie ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Stosowne uregulowania zawiera art. 6 kc, który przewiduje, iż ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne, a także art. 232 kpc, zgodnie z którym strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Również w judykaturze prezentowany jest jednolity pogląd, iż samo twierdzenie strony nie jest dowodem, a twierdzenie dotyczące istotnej dla sprawy okoliczności (art. 227 kpc) powinno być udowodnione przez stronę to twierdzenie zgłaszającą (art. 232 kpc i art. 6 kc) – wyrok SN z 16 maja 2003 r., sygn. akt I CKN 389/01, LEX nr 82281.

Pozwany nie złożył w toku procesu **żadnych wniosków dowodowych** na potwierdzenie swego stanowiska odnośnie tego, że darczyńcą był A. S., a nie J. S.. Wykazanie tej okoliczności, zgodnie z regułami art. 6 kc, obciążało pozwanego.

W myśl art. 994 §1 kc przy obliczaniu zachowku nie dolicza się do spadku drobnych darowizn, zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych, ani dokonanych przed więcej niż 10 laty licząc wstecz od otwarcia spadku, darowizn na rzecz osób nie będących spadkobiercami lub uprawnionymi do zachowku.

Prawidłowa wykładnia art. 994§1 kc powinna być taka, że niemożność doliczenia do spadku po upływie dziesięciu lat wstecz licząc od śmierci spadkodawcy dotyczy tylko darowizn, które dokonane były na rzecz osób obcych, nie będących ani spadkobiercami ani uprawnionymi do zachowku (zob. wyrok SA IACr 308/96 OSA 1997/11-12/68).

Zgodnie z art. 1000 § 1 kc jeżeli uprawniony nie może otrzymać od spadkobiercy należnego mu zachowku, może on żądać od osoby, która otrzymała od spadkodawcy darowiznę doliczoną do spadku, sumy pieniężnej potrzebnej do uzupełnienia zachowku. Jednakże obdarowany jest obowiązany do zapłaty powyższej sumy tylko w granicach wzbogacenia będącego skutkiem darowizny. Bezsprzeczne jest, iż powód należy do grupy osób będących uprawnionymi do otrzymania zachowku. Darowizny uczynione przez spadkodawczynię na rzecz pozwanego podlegają doliczeniu do spadku. Otrzymane przez pozwanego od matki pieniądze z tytułu darowizn wyczerpywały cały spadek. W takim wypadku w grę wchodzi roszczenie uprawnionego o zachowek w stosunku do obdarowanego na podstawie art. 1000 kc, mające charakter „awaryjny” w tym sensie, że aktualizuje się jeżeli uprawniony nie może otrzymać należnego mu zachowku w całości lub w części. Stanowisko, iż status spadkobiercy ustawowego wyklucza możliwość wystąpienia z roszczeniem o zachowek wobec obdarowanego przez spadkodawcę nie uwzględnia treści tak rozumianego przepisu art. 1000 kc i prowadzi w konsekwencji do tego, że uprawnionego można byłoby pozbawić korzyści ze spadku, zagwarantowanej mu ustawowo w postaci prawa do zachowku, mimo braku wydziedziczenia (patrz: uzasadnienie wyroku SN z dnia 30 stycznia 2008 r. III CSK 255/2007, OSP 2009/5 poz. 54; glosa J. Kremisa do w/w wyroku, OSP 2009/5 str. 364, Lex Polonica 2028738, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20.11.2012r. IA Ca 501/12 nr LEX 1254524). Na możliwość dochodzenia od obdarowanego należnego spadkobiercy zachowku nie wpływa też fakt, że obdarowany sam jest osobą uprawnioną do zachowku(wyrok SN z 13.02.2004r. II CK 444/02 nr LEX 112873).

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, iż powód posiadał legitymację czynną do wytoczenia przedmiotowego powództwa.

Zgodnie z art. 6 kc w sprawie o zachówek powód miał obowiązek udowodnić skład i wartość masy spadkowej. W ocenie Sądu powód wykazał, że pozwany otrzymał od matki za życia darowizny w postaci środków pieniężnych. Jak już wcześniej Sąd wskazał, pozwany nie kwestionował tego, że otrzymał kwotę wskazaną w pozwie, negował jedynie to, że dostał ją od matki.

W myśl art. 991 § 1 kc zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek).

Powodowi, jako zstępnemu trwale niezdolnemu do pracy, który byłby powołany do spadku z ustawy, należy się dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym. Zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Toruniu o stwierdzeniu nabycia spadku po J. S. udział powoda wynosił 1/3. Zatem powodowi z tytułu zachowku przysługuje 2/3 z 1/3 .

Darowane pozwanemu przez spadkodawczynię pieniądze wyczerpywały spadek po J. S.. Reasumując powodowi przysługuje 2/3 z kwoty 115797,87 zł, która przypadłaby mu przy dziedziczeniu ustawowym czyli kwota 77198,58 zł. Należny pozwanemu zachówek powinien wynosić 57898,93 zł, oznacza to że kwota żądana pozwem mieści się w granicach nadwyżki jaką pozwany w wyniku darowizny od zmarłej matki otrzymał.

Mając powyższe na względzie, Sąd na podstawie art. 1000 kc w zw. z art. 991 § 1 kc, orzekł, jak w punkcie pierwszym sentencji.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 kc. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Powód wzywał pozwanego do spełnienia świadczenia, a zatem Sąd zasądził odsetki od dnia następnego po upływie 7 dni od dnia pierwszego awizownia przesyłki (patrz też wyrok SA w Łodzi z 27.02.2013r. I Aca 1156/12 nr LEX 1289499).

W punkcie drugim wyroku Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3617zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Pozwany przegrał proces i powinien ponieść koszty wynagrodzenia pełnomocnika procesowego powoda w wysokości 3600zł (§ 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu oraz opłaty od dokumentu pełnomocnictwa w wysokości 17zł. W tym wypadku Sąd kierował się regułą odpowiedzialności za wynik sprawy wyrażoną w art. 98 § 1 kpc (w zw. z art. 108§ 1 kpc).

W punkcie trzy wyroku Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (kasy Sądu Okręgowego w Toruniu) kwotę 3860 zł tytułem opłaty od pozwu zgodnie z treścią art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 98 kpc.